

RAZVOJ EKONOMSKE MISLI

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA
dr JOVAN ĐURAŠKOVIĆ

NOVA INSTITUCIONALNA TEORIJA

NOVA INSTITUCIONALNA TEORIJA

- Neoinstitucionalizam – transakciona ekonomija – ekonomska teorija prava svojine – kontraktualizam
- Pravec se razvija od 1958. godine, kao **derivat neoklasične teorije koji joj se suprotstavlja**
- Nasuprot neoklasičnom modelu savršene konkurencije, prema neoinstitucionalistima ekonomski subjekti djeluju u uslovima koje karakterišu:
 - Visoki transakcioni troškovi,
 - Loše definisana prava svojine,
 - Neprecizni ugovori koji se sklapaju u svijetu punom neizvjesnosti.

NOVA INSTITUCIONALNA TEORIJA

- Čovjek nije hiperracionalno biće, već ga karakterišu:

OGRANIČENA
RACIONALNOST

OPORTUNITETNO
PONAŠANJE

- Neoinstitucionalizam primjenjuje mikroekonomsku analizu na različite socijalne institucije
- Predmet proučavanja je institucionalna sredina

NOVA INSTITUCIONALNA TEORIJA

- **Daglas NORT** je lider nove institucionalne škole
- Profesor na Univerzitetu Vašington u Sietlu
- Nobelova nagrada za ekonomiju (1993)
(*primjena ekonomske teorije i kvantitativnih metoda sa ciljem razumijevanja ekonomskih i institucionalnih promjena*)
- Najbitniji predstavnici teorije su nobelovci **Ronald Kouz** i **Oliver Vilijamson**

Douglass C. NORTH
(1930-2015)

NOVA INSTITUCIONALNA TEORIJA – NORTH

- U sastav institucija Nort ubraja:
 - NEFORMALNE INSTITUCIJE** – nastaju *spontano* (tradicija, običaji, socijalni uslovi)
 - FORMALNE INSTITUCIJE** – nastaju *saznajno* (konstitucije, zakoni, administrativni akti)
 - MEHANIZMI PRINUDE** – nastaju *saznajno* (sudstvo, policija itd)
- ZAŠTO SE INSTITUCIJE MIJENJAJU?
 - Promjena strukture relativnih cijena i promjena ideologije

NOVA INSTITUCIONALNA TEORIJA – NORTH

- ZAŠTO SU INSTITUCIJE VAŽNE?
 - Obezbeđuju zaštitu svojinskih prava;
 - Država brine o primjeni pravila igre (institucionalni okvir);
 - Institucionalna ideologija umjesto razuma pri odlučivanju;
 - Kvalitetne institucije doprinose većem privrednom rastu.
- ZAŠTO NEEFIKASNA PRAVILA I INSTITUCIJE NASTAVLJAJU DA POSTOJE?
 - Država može preferirati neefikasne institucije ako joj to donodi monopolsku rentu;
 - Kreiranje novih institucija zahtijeva krupna ulaganja i stvara otpor interesnih grupa.

NOVA INSTITUCIONALNA TEORIJA

- **KOUZOVA TEOREMA** – privatno rješenje za internalizovanje eksternih troškova
- Uslovi dobrovoljne razmjene – *privatna svojina jasno definisana i transakcioni troškovi bliski nuli*
- **Transakcioni troškovi** su troškovi korišćenja tržišnog mehanizma (*troškovi traženja informacija, troškovi vođenja pregovora, troškovi zaštite prava svojine, troškovi oportunitetnog ponašanja*)

NOVA INSTITUCIONALNA TEORIJA

- Pod **pravom svojine** podrazumijeva se čitav niz normi kojima se reguliše pristup rijetkim resursima
- Tri grupe ovlašćenja: *pravo posjedovanja, pravo korišćenja i pravo raspolaganja/otuđenja*
- Jasno definisano i zaštićeno pravo svojine vodi najefikasnijem ekonomskom rješenju
- Institucija **ugovora** – determinanta transakcioni troškovi

NOVA INSTITUCIONALNA TEORIJA

- Zaseban dio institucionalne ekonomije predstavlja **ekonomija prava** (poseban pravac od 60-ih godina)
- Pravni sistem, kao i tržišni, predstavlja mehanizam koji reguliše raspodjelu ograničenih resursa
- U osnovi razvoja i funkcionisanja pravnih institucija leži ekonomska logika
- Zakon mora sniziti transakcione troškove „simulirajući“ rezultate tržišta

LITERATURA

Glišević, N., *Razvoj i osnove savremene ekonomske misli*, Ekonomski fakultet Podgorica, 2004.

1. Nova institucionalna teorija (480-492)

HVALA NA PAŽNJI

Kabinet: 309

E-mail: jocodj@gmail.com
